

ਸੂਚਨਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸੰਯੋਜਨ ਕਾਰਜ ਵਿਧੀ
ਪਹਿਲੀ ਲੋੜ, ਪੜਾਅ ਅਤੇ ਪਗ (ICP ਬਣਾਉਣ ਲਈ)
Information Analysis and Consolidation Methodology
(Prerequisites and stages/ steps in preparation of ICP)

ਪਾਠ ਸੰਰਚਨਾ

9.0. ਉਦੇਸ਼

9.1. ਭੂਮਿਕਾ

9.2. ਸੂਚਨਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸੰਯੋਜਨ (IAC)

9.3. ਸੂਚਨਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸੰਯੋਜਨ ਦੀ ਲੋੜ

9.4. ਆਈ.ਏ.ਸੀ. ਇਕਾਈ ਦੇ ਉਦੇਸ਼

9.5. ਆਈ.ਏ.ਸੀ. ਉਤਪਾਦਨ

9.6. ਕਾਰਜ ਵਿਧੀ

9.7. ਸਾਰ

9.8. ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਣ ਲਈ

9.0. ਉਦੇਸ਼

- (i) ਸੂਚਨਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਚੱਕਰਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ;
- (ii) ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਆਈ.ਏ.ਸੀ. (IAC) ਉਤਪਾਦਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ;
- (iii) ਆਈ.ਏ.ਸੀ. (IAC) ਉਤਪਾਦਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਜ ਵਿਧੀ ਵਿਚਾਰ ; ਅਤੇ
- (iv) ਆਈ.ਏ.ਸੀ. (IAC) ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਪੜਾਅ ਅਤੇ ਪਗਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ।

9.1. **ਭੂਮਿਕਾ (Introduction) :**

ਆਧੁਨਿਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਆਧੁਨਿਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਬਦਲਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਵਿਸਫੋਟ, ਬਿਖਰਾਅ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਚਲਨ (Obsolescence) ਤੱਤਾਂ ਕਾਰਨ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਵਾਕ (Motto) ਇਹ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣੇ ਜਾਂ ਫੇਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ “Now or Never”। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵੱਧਣ ਕਾਰਨ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਬਦਲਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਛੁਪੇ ਪ੍ਰਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਅਣਛੁਪੇ, ਨਵੇਂ ਡਿਜੀਟਲ ਸੋਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁਚੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੇਤੰਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੀਕ ਆਈ.ਟੀ. (Information Technology – IT) ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ On Line ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸੂਚਨਾ ਅਮਲਾ ਵੀ ਇਹਨਾ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਤਕਨੀਕਾਂ ਤੇ ਜਾਣੂ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਸੰਯੋਜਨ ਉਤਪਾਦਨ (ICP) ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

9.2. ਸੂਚਨਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸੰਯੋਜਨ (Information Analysis and Consolidation)

(a) ਅਰਥ ਅਤੇ ਧਾਰਣਾ (Meaning and Concepts)

(i) ਸੂਚਨਾ (Information) : ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਕੋਈ ਇਕ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਲੋਕ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਟਰਮ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਆਰਥਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਕਰਕੇ ਵਿਚਾਰ, ਧਾਰਨਾਂ, ਡਾਟਾ, ਮਾਨਤਾ, ਤਜਰਬਾ, ਖਬਰ, ਸੁਨੇਹਾ, ਫੈਸਲਾ, ਪਾਠ, ਗਿਆਨ, ਤੱਥਾਂ ਸੱਚਾਈ, ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਸਿਆਣਪ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ii) ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ (Analysis) : ਇਸ ਪਦ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਮੱਦ ਜਾਂ ਧਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਮੁਲਾਂਕਣ, ਪਹੁੰਚ, ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਆਦਿ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ (Synthesis) ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ।

(iii) ਸੂਚਨਾ ਸੰਯੋਜਨ (Information Consolidation) : ਇਹ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਿਤ ਗਾਹਕ ਜਾਂ ਯੂਜ਼ਰ ਸਮੂਹ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੂਚਨਾ ਲੋੜ ਲਈ ਪਬਲਿਕ ਗਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ, ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਪੁਨਰਬਣਤਰ ਅਤੇ ਪੁਨਰ ਪੁਲੰਦੀਕਰਣ (Repackage) ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਪਾਠਕ ਅਸਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਪ੍ਰਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਸੰਯੋਜਨ (IC) ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

9.3. ਸੂਚਨਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸੰਯੋਜਨ ਦੀ ਲੋੜ (Need of Information Analysis and Consolidation) :

IAC ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਸੂਚਨਾ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਹੀ IAC ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਸੂਚਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਅਤੇ ਪਾਠਕ ਵਿੱਚ ਦੂਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੂਰੀ ਨੇ ਤਿੰਨ 'AS'— ਜਾਗਰੂਕਤਾ (Awareness), ਸੁਲੱਭਤਾ (Availability) ਅਤੇ ਅੱਪੜਤਾ (Accessibility) ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੂਰੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਤਬਾਦਲਾ ਚੱਕਰ, ਸੂਚਨਾ ਛਾਨਣ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਤੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਾਤਰਾ, ਕੁਆਲਟੀ, ਬਣਤਰ, ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ, ਕੀਮਤ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਢੰਗ ਬਦਲਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੀਖਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ IAC ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਹੈ। IAC ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਵਰਣਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

9.3.1. ਸੂਚਨਾ ਵਿਸਫੋਟ (Information Explosion) : ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ, ਸੂਚਨਾ ਵਿਸਫੋਟ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਹਰ 10 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਹਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਦੁਗਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੋਜ ਕਰਤਾ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਨੀ ਲਈ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਕਈ ਪ੍ਰਲੇਖ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੇ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਖੋਜ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਸੰਯੋਜਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ।

9.3.2. ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਖਿੰਡੀਆ ਹੋਣਾ (Scatter of Literature) : ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਤ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਜਾਂ ਭੌਤਿਕ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਅੰਤਰ ਵਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾ ਪਹੁੰਚ ਕਾਰਨ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਸੰਯੋਜਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵੱਧੀ ਹੈ। ਛਪਣ ਵਾਲਾ ਸਾਹਿਤ ਦੂਰ ਦੂਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਛਪਦਾ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਫੈਲਾਅ ਵਿੱਚ ਰੋਕ ਹੈ। ਸਿਰਫ 50% ਸਾਹਿਤ ਹੀ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਛਪਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ 50% ਹੋਰ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਛਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਨੁਵਾਦ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਰੇਕ ਅੰਤਿਮ ਉਪਭੋਗਤਾ (End User) ਕੋਲ ਇਹ ਸਾਹਿਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਸੰਯੋਜਨ (Information Consolidation) ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

9.3.3. ਅਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਣਾ, ਪੁਰਾਣਾ ਹੋਣਾ (Obsolescence) : ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਜ਼ਰ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਪੁਰਾਣੀ (out-dated) ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਯੂਜ਼ਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਚਲੰਤ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਹੀ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਾਠਕ ਤੱਕ ਸਹੀ ਟਾਈਮ ਤੇ ਨਾ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸਦੀ ਸ਼ੱਧਤਾ (validity) ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

9.3.4. ਸੂਚਨਾ ਤਕਨੋਲੋਜੀ (Information Technology) : ਅੱਜ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਆਉਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਇਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਆਈ.ਸੀ.ਟੀ. (ICT), ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੂਚਨਾ ਪੇਸ਼ਾਵਰਾਂ ਅਤੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੇ ਟ੍ਰੈਸਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਚੰਗੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬੁਰੀ ਵੀ (an angel and a devil)। ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਰਾਹੀਂ ਯੂਜ਼ਰ ਦੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਪੁਨਰਪੁਲੀਟੀ (repackage) ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਈ.ਸੀ.ਆਈ (ICI) ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਤੇ ਵਿੱਚ ਰੋਕ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

9.3.5. ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ (Infrastructure) : ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ। ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ICU ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਨਾ ਉਤਪਾਦਨ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਮੰਡੀਕਰਣ ਜਾਂ ਸਾਂਝੇ ਮਾਧਿਅਮ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚੋਲਿਆਂ ਜਾਂ ਅੰਤਮ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

9.3.6. ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਰੱਥਾ ਜਾਂ ਸ਼ਕਤੀ (Manpower) : ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਨਿਪੁੰਨ ਸੂਚਨਾ ਅਮਲਾ, ਸੂਚਨਾ ਵਿੱਚ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਅਤੇ ਬਿਖਰੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜੋਕੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ IAC products ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੇਪਰ ਅਤੇ ਕੋਰਸ ਸੂਚਨਾ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸੂਚਨਾ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਣ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੂਚਨਾ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

9.3.7. ਉਪਭੋਗਤਾ ਸਮੂਹ (User Community) : IAC Product ਦੇ ਪਾਠਕ (ਗਾਹਕ) ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਖੋਜੀ, ਵਿਗਿਆਨੀ, ਵਿਦਵਾਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਨਕਰਤਾ, ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਕੋਲ ਸਮੇਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਹੀ ਸੂਚਨਾ ਲਈ, ਸੂਚਨਾ ਏਜੰਟਾਂ ਜਾਂ ਵਿਚੋਲਿਆਂ (Intermediaries) ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਯੂਜ਼ਰ ਅਕਾਦਮਿਕ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਤੇ R & D ਸੈਕਟਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੂਜ਼ਰ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚਨਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੋਂ ਆਸ਼ਾਵਾਂ ਵੀ ਵੱਧ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ICP ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ।

9.3.8. ਸੂਚਨਾ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮੰਗ (Information Need and demands) : ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਗਿਆਨ, ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ, ਸਮੱਸਿਆ ਸਮਾਧਾਨ, ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ, ਵਿੱਤੀ, ਉਤਪਾਦਨ ਮੰਡੀਕਰਣ ਆਦਿ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਿਰਫ IAS Products ਹੀ ਚੁਣੇ ਯੂਜ਼ਰ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਅਤੇ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

9.3.9. ਕੀਮਤ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ (Cost, Time, Space effect) : ਸੂਚਨਾ ਮੁਫਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸੂਚਨਾ ਸ਼ੁੱਠ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਫੀਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਚਾਲਨ ਕਾਰਨ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਅਕ, ਵਿਚੋਲੇ ਜਾਂ ਏਜੰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੇ ਖਰਚ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਲਾਗਤ, ਸਮੇਂ, ਲਾਭਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ IAC ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੀਕ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਉਪਲੱਬਧ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬਜਟ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਥਾਂ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ IAC Product ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

9.3.10. ਪਿੱਤਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (Parent Institution) : ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ IAC's ਕਿਸੇ ਪੱਖ ਜਾਂ ਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਪਿੱਤਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਭਾਗ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਾਰਜ IAC's ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਡਾਕੂਮੈਂਟੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰਾਂ ਜਾਂ ਵਪਾਰਿਕ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਪਿੱਤਰੀ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਕਿ IAC product ਅਤੇ IC ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗਠਿਤ IAC ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਿੱਤਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

9.4. ਸੂਚਨਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸੰਯੋਜਨ ਇਕਾਈ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ (Purpose of IAC Units) :

IAC Units ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :

- (i) ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ IAC ਦੇ ਚੰਗੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣੀ।
- (ii) ਸੂਚਨਾ ਸ਼ੁੱਠ ਦੀ ਸੰਚੇਦਤਾ, ਉਪਲੱਬਧੀ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚ (Awareness, availability and accessibility) ਦੇ ਪੱਧਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨਾ।
- (iii) ਗਿਆਨ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ।
- (iv) ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਅਤੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ।
- (v) ਸੂਚਨਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨਾ।
- (vi) ਸੂਚਨਾ ਉਤਪਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਣਾਤਮਕ ਅਤੇ ਗਿਣਾਤਮਕ ਵਾਧਾ।
- (vii) ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵਧਾਉਣਾ।

- (viii) ਵਿਚੋਲੇ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ ਬੱਚਤ।
- (ix) ਸੰਭਾਵਿਤ ਸੂਚਨਾ ਸੰਯੋਜਨ ਤਕਨੋਲੋਜੀ (Information Consolidation Technology) ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ।
- (x) ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ।
- (xi) ਸੂਚਨਾ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਗਰੀਬ ਵਿੱਚ ਵਿੱਥ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨਾ।

9.5. ਆਈ.ਏ.ਸੀ. (IAC) ਉਤਪਾਦਕ (IAC Products) :

IAC Products, IAC ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

- (i) Handbooks/Guidebooks
- (ii) Manuals/ Pamphlets
- (iii) Process/product profiles.
- (iv) Reports (Feasibility, Evaluation, Project, Statistical, Research, Status/State-of-the-art, Trend and Forecast)
- (v) Reviews and Critiques
- (vi) Newsletters and House Journals
- (vii) Subject Bibliographies/Indexes and Abstracts
- (viii) Translations.
- (ix) CAS and SDI Products.
- (x) Flow charts/ Plans/Timetable
- (xi) Project Proposals
- (xii) Data compilation/summaries
- (xiii) Announcements/Bulletins.
- (xiv) Promotional Materials
- (xv) Conduct and Organize workshops/seminars
- (xvi) Briefings/Talks/Data in Capsule/Compiled data.
- (xvii) Documentary Films.
- (xviii) Instructive and Training Materials
- (xix) Audio/Video/Press Clippings
- (xx) Case Studies
- (xxi) Directories.

9.6. ਕਾਰਜ ਵਿਧੀ (Methodology) :

ਭਾਵੇਂ ਸੂਚਨਾ ਪੇਸ਼ੇਵਰ IAC Products ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਸਿਖਿਅਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗ ਹੋਣਾ, IT ਉਪਕਰਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਆਦਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੁਣ ਹਨ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ IAC ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੁਯੋਗ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਣ। IAC Products ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਕਾਰਜ ਵਿਧੀ (Methodology) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੋ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਇਕ ਪਹਿਲੀ ਲੋੜ (Pre-requisite) and (ਦੂਸਰਾ) ਪੜ੍ਹਾ ਅਤੇ ਪਗ (Stages and Steps) ਨੂੰ IAC ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੋਵੇਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

9.6.1. ਪਹਿਲੀ ਲੋੜ (Pre-requisites) : ਇਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ IAC Product ਲਈ Pre-requisites ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ :

(i) **ਵਿਸ਼ਾ ਗਿਆਨ (Subject Knowledge) :** IAC Products, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਾਠਕ ਸਮੂਹਾਂ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਡਾਟਾ ਹੈਂਡਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਲੇਖ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਡੂੰਘਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਪ੍ਰੋਡਕਟ ਦੀ ਭਰੋਸੇ ਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ

ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਹਿਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਅੰਤਰ ਵਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਵਿਸ਼ਾ (Interdisciplinary and Multidisciplinary) ਵਾਧੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਖਿਲਰੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ IC ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

(ii) **ਭਾਸ਼ਾ ਨਿਪੁੰਨਤਾ (Linguistic Proficiency)** : IAC ਨਿਰਮਾਤਾ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਕ ਚੰਗਾ ਭਾਸ਼ਾ ਨਿਪੁੰਨ ਨਿਰਮਾਤਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ, ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਅਤੇ Context ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਲੇਖ ਸ੍ਰੋਤ ਆਮ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਵਾਉਣਾ ਜਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਅਤੇ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਇਕ ਰੋਕ (Barrier) ਹੁੰਦੀ ਹੈ। IAC ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(iii) **ਟੀਚਾ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ (Understanding of Target Groups)** : ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵੱਲ ਘੱਟ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੋਖੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਅਮਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਵਹਾਰ ਬੜਾ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹਨਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ, ਪਿਛੋਕੜ, ਵਰਤਮਾਨ ਕੰਮ ਦੀ ਕਿਸਮ, ਲੋੜਾਂ, ਸੂਚਨਾ ਭਾਲ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਇਕ ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਮੱਤ ਅਤੇ ਸਰਵੇ (ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਾਂ ਸਮੂਹਿਕ) ਚੰਗੀ Pre-requisit ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

(iv) **ਸੂਚਨਾ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ (Awareness of Information resources)** : IAC ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਅਮਲੇ ਲਈ ਕਾਫੀ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੂਚਨਾ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਚੇਤੰਨਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅੰਤਮ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਪੇਚੀਦੇ ਸੂਚਨਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਸੰਚੇਚਤਾ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਡੁਪਲੀਕੇਸ਼ਨ, Overlap, ਬਿਖਰਾਅ, ਅਪ੍ਰਚਲਿਤਤਾ, ਗੈਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਆਦਿ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੂਚਨਾ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਲਈ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਕਿਸਮ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ IAC Product ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਲਈ ਇਹ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸਹੀ ਸੂਚਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ।

(v) **IT ਉਪਕਰਣਾਂ ਅਤੇ ਪੱਧਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ (Familiarity in IT Tools Techniques)** : IT tools ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦਾ, ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਡਾਟਾ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਹੈ। IAC Products ਦੀ ਨੇਚਰ ਅਤੇ ਯੂਜ਼ਰ ਮੰਗ ਵਿੱਚ, IT ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਨੂੰ IT ਉਪਕਰਣ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਵਰਤਣਾ ਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

(vi) **ਡਾਟਾ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਮੁਹਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧੀਆਂ (Skills and Style in data handling)** : IAC ਉਤਪਾਦਨਾਂ ਦਾ ਪੁਨਰ ਪੁਲੰਦੀਕਰਣ ਦੋਵੇਂ ਤੱਤਾਂ ਪਾਠ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਟਿੱਚੇ ਸਮੂਹ (Target group) ਦੀ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਤਪਾਦਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਹਾਰਡ ਕਾਪੀ ਜਾਂ ਸਾਫਟ ਕਾਪੀ ਵਿੱਚ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਲਈ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੰਤਿਮ ਉਤਪਾਦਨ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਸਾਦਾ, ਸੰਖੇਪ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। IAC ਉਤਪਾਦਨਾਂ ਦਾ ਸਵਰੂਪ ਵੱਖ ਵੱਖ ਉਤਪਾਦਨਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਠ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਆਕਾਰ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

(vii) **Time and Cost** : ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ IAC Products, ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ Products ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ, ਅਮਲਾ, ਵਿੱਤ, ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਡਾਟੇ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਸਮਾਂ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ, ਲਾਗਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(viii) **ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਨੈਤਿਕਤਾ (Professional Ethics)** : IAC Products ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਮਾਨਦਾਰ, ਵਿਗਿਆਨਿਕ, ਤਰਕਸ਼ੀਲ, ਕੰਮ ਦੀ ਹਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਯਤਨ, ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਟੀਮ ਭਾਵਨਾ, ਸਬਰ, ਚਾਲਾਕੀ, ਕਿਸੇ ਸਮੱਸਿਆ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣ ਦੀ ਰੁਚੀ, ਚੁਕੰਨਤਾ, ਕਿਸੇ ਸ੍ਰੋਤ ਨੂੰ ਕਿਤੋਂ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਕੀਮਤ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਤਕਨੀਕੀ ਮੁਹਾਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ IAC Products ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਪੇਸ਼ਾਵਰੀ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਕਮੀ IAC ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ।

9.6.2. ਪੜਾਅ ਅਤੇ ਪਗ (Stages/Steps) : IAC ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੱਧਰਾਂ ਵਿਚਾਰ, ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤਨ (Idea, verbal and Notational planes) ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ।

9.6.2.1. ਵਿਚਾਰ ਧਰਾਤਲ (Idea Plan) ਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕੰਮ :

(i) **ਆਰੰਭਕ ਕਾਰਜ (Initiation of Step) :** ਇਸ ਕਦਮ ਵਿੱਚ IAC Product ਲਈ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣਾ, ਕੰਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕਰਨੀ, IAC ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਲਈ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੂਚਨਾ, ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਟੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ। IAC ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦੇ ਰੂਪਰੇਖਾ ਵਾਂਗ ਚਿੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ।

(ii) **ਖੇਤਰ ਨਿਰਧਾਰਣ (Scope Determination) :** ਇਸ ਕਦਮ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਬਾਰੇ IAC Product ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਖੇਤਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। IAC Product ਦਾ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਫੈਲਾਉਂਦੀ Coverage ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੂਜ਼ਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇ ਬਦਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਦਮ ਵਿੱਚ ਚੁਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਦਮ ਵਿੱਚ IAC product ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਪੱਧਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(iii) **ਅੰਕੜਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ (Data Collection) :** ਇਸ ਕਦਮ ਵਿੱਚ 1 ਅਤੇ 2 ਕਦਮ ਤੇ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸਹੀ ਸੂਚਨਾ ਸੋਮੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਾਟੇ ਦੀ ਛਾਣ ਬੀਣ ਕਰਕੇ IAC Product ਲਈ ਕੱਚੇ ਅੰਕੜੇ (Raw data) ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕਦਮ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਉਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੂਚਨਾ ਇਕੱਠੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਕਦਮ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਬੜੀ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਕਈ ਸੋਮੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਆਂਤਰਿਕ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ।

(iv) **ਅੰਕੜਾ ਪੜਚੋਲ (Data Appraisal) :** Data Collect ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਉਤਪਾਦ (Product) ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਸਿਰਫ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਡਾਟਾ ਹੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਦੇ ਗੁਣ ਵੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਉਹ ਯੂਜ਼ਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ। ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਿਤ ਡਾਟੇ ਦਾ ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਸੰਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਧਰਾਤਲ (Verbal Plane) ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕੰਮ :

(v) **ਅੰਕੜਾ ਰੂਪਰੇਖਾ (Data Drafting) :** ਡਾਟੇ ਦਾ ਮੂਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ IAC Product ਨੂੰ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਡਾਟੇ ਦਾ ਵਹਾਅ ਸਹਾਇਕ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਰਿਵਿਊ, ਵਿਵਸਥਿਤ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਉਤਪਾਦ (Product) ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਟਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਕਰਨ ਸਮੇਂ Unity of idea ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪਾਲਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਟਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਕਰਨ ਕ੍ਰਮ, ਸਾਦਾਪਣ, ਪ੍ਰਤੱਖ, ਇਕਸਾਰਤਾ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ (sequence, simplicity, transparency, consistency ਅਤੇ clarity) ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਬਹੁਤਾ, ਘਾਟ, ਫਜ਼ੂਲ ਦੀ ਗੁੰਝਲਤਾ, ਮੁਹਾਵਰੇ ਆਦਿ ਤੋਂ (Repletion, reducing, noise, complexity, jargen, abstractness) ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(vi) **ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਰੂਪ (Data/Content checking Finalization) :** ਇਸ ਕਦਮ ਵਿੱਚ ਡਰਾਫਟ ਪ੍ਰਲੇਖ ਜਾਂ IAC Product ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦਾ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੰਪਾਦਨ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤੀਆਂ ਦੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੰਤਮ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ IAC Product ਪੂਰਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਕੇਤਨ ਧਰਾਤਲ (Notational Plane) ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕੰਮ :

(vii) **ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ (Use of Numbering System) :** ਡਾਟਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਪਾਠ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਬਣਤਰੀ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੁਣਨ ਪੱਧਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ IAC ਉਤਪਾਦਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਹੜੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਲਈ ਆਸਾਨ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਘੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਗੁਣਨ ਪੱਧਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਡਾਟਾ ਵਹਾਉ ਲਈ ਪਾਠ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਆਮ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵੱਲ ਕਾਲਚੱਕਰ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰੋਮਨ ਅੱਖਰਾਂ ਜਾਂ ਅਰੇਬਿਕ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗੁਣਨ ਪੱਧਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਤਪਾਦਕ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨੰਬਰੀ ਪੱਧਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

9.7. ਸਾਰ

ਇਸ ਪਾਠ ਵਿੱਚ IAC ਦੀ ਧਾਰਣਾ, ਉਦੇਸ਼, ਪਹਿਲੀ ਲੋੜ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ IAC ਉਤਪਾਦਨਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਭੋਗਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੋੜ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਚੋਣ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ, ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ, ਪੁਨਰ ਪੁਲੰਦੀਕਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ, ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰੂਪਰੇਖਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਾਹਿਰ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। IAC ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਤਿੰਨ ਪੜਾਵਾਂ-ਆਇਤੀਆ, ਵਰਬਲ ਅਤੇ ਨੋਟੇਸ਼ਨਲ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਕੇ ਗੁਜ਼ਰਦੀ ਹੈ। IAC ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਵਿੱਚ ਫੀਡ ਬੈਕ (feed back) ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਟੀਚੇ ਸਮੂਹ (Target Group) ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰਣ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ IAC ਦੇ

ਉਤਪਾਦਨ ਤੇ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਲਾਗਤ ਵੀ ਬਹੁਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਇਹ ਪੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

9.8. ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ :

1. Allen, T. J. and Cohen, S. I. : Information Flow in R & D Laboratory, 1966.
2. Lancaster, F. W. : Guideline for Evaluation of Information System and Services. Paris : UNESCO, 1978.
3. Neelameghan, A. : Presentation of Ideas in Technical Writing, 1975.
4. Seetharama, S : Information Consolidation Activities : Frame work, Methodology and Planning. New Delhi : Ess Ess Publication, 1997.
5. Woelfle, R. M. Ed. : A Guide for Better Technical Presentation. Ed. 5. New York : IEEE Press, 1975.